

on the promotion and establishment sport. First highlighted sports activities organizations and their role in the event.

Key words: sports, islamic organizations, games muslims.

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Яків Щербашин

Національний університет фізичного виховання й спорту України

Постановка проблеми. Відповідно до національної стратегії розвитку освіти в Україні [9], необхідності створення ефективної системи національного виховання на основі загальнолюдських, полікультурних, суспільних цінностей, забезпечення фізичного, духовно-морального, культурного розвитку дитини, формуванню соціально зрілої творчої особистості, громадянина України й світу, підготовки молоді до усвідомленого вибору сфери життєдіяльності істотну допомогу в цьому напрямку може зробити використання олімпійської освіти в системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

В останні десятиліття в різних сферах діяльності суспільства, і особливо в педагогіці збільшується інтерес до філософських, соціологічних і культурологічних аспектів теорії й практики олімпійського руху, важливої складової якого є олімпійська освіта, засноване на ідеях олімпізма [1-3,5,6].

Філософія олімпізма, що знаходиться в основі олімпійської освіти, покликана допомогти школярам зробити правильний вибір у процесі самовдосконалення [4,7,8].

Незважаючи на те, що останнім часом в світі розробляються й впроваджуються програми з олімпійської освіти, вивчаються різні аспекти її впливу на формування підростаючого покоління, залишається невивченим належним чином роль олімпійської освіти у формуванні гуманістичних цінностей у підростаючого покоління.

Робота виконана як складова частина дослідження «Зведеного плану науково-дослідної роботи в сфері фізичної культури й спорту на 2011-2015 р.» Міністерства освіти й науки, молоді й спорту України в рамках теми 1.1. «Історичні, організаційно-методичні й правові основи реалізації олімпійської освіти в Україні» (№ державної реєстрації 011U001714).

Мета дослідження – удосконалювання процесу гуманізації навчально-виховного процесу учнів старшого шкільного віку за допомогою впровадження олімпійської освіти.

Методи дослідження: теоретичні (вивчення, аналіз і синтез), емпіричні методи (анкетування, вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду), експеримент, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення.

Аналіз вітчизняного й міжнародного досвіду реалізації олімпійської освіти, свідчить, про те, що в рамках цього спеціально організованого педагогічного процесу переважно приділяється увага рішення освітніх завдань (ознайомлення молоді з інформацією про Олімпійські ігри, їхньою роллю в сучасному суспільстві) і практично не вирішуються виховні завдання, пов'язані з формуванням ціннісної сфери дітей та молоді, що дуже важливо в сучасних умовах.

IV. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

У зв'язку із цим була висунута гіпотеза, що олімпійські ідеали за допомогою олімпійської освіти можуть бути важливою частиною духовно-морального, гуманістичного виховання підростаючого покоління. Надалі була розроблена модель формування ціннісних орієнтацій школярів в процесі олімпійської освіти (рис. 1.).

Модель є варіативною, оскільки може змінюватися виходячи з типу навчального закладу, умов роботи, рівня підготовленості педагогів, наявної учбово-матеріальної бази школи тощо.

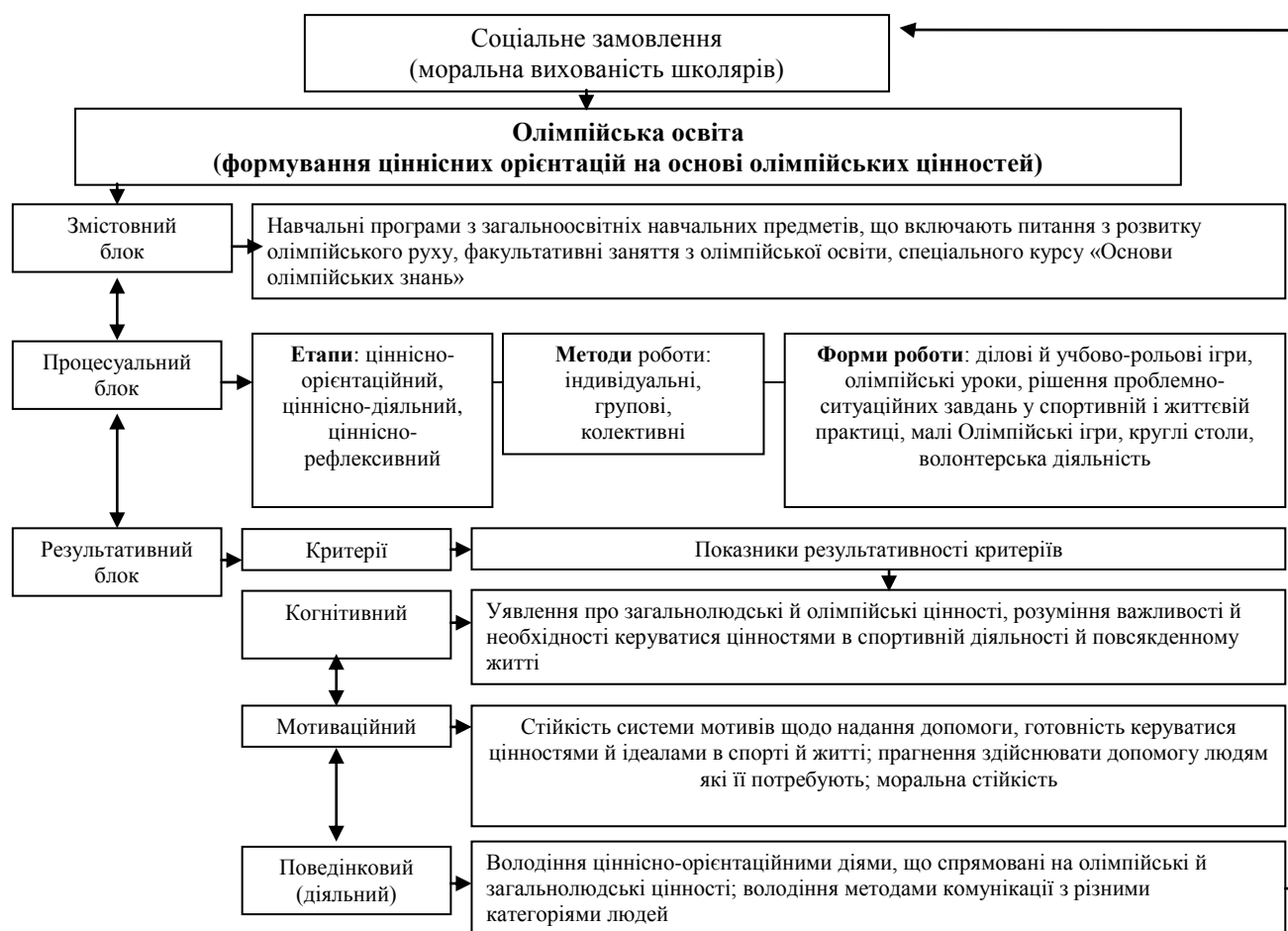


Рис. 1. Модель формування ціннісних орієнтацій школярів в процесі олімпійської освіти.

В процесі експерименту, залежно від типу навчального закладу були розроблені концепції навчально-виховної роботи з формування гуманістичних цінностей школярів старшого віку.

В основу концепції здійснення навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи № 78 р. м. Києва покладене створення освітнього простору для формування гармонічно розвинутої особистості - свідомого й активного громадянина суспільства, з огляду на його вроджені здібності й таланти. Концепція базується на поєднанні розумового, фізичного й естетичного виховання й гуманістичних ідеалів олімпізму.

Концепція діяльності школи с. Козачі Лагері Цюрупинського р-ну Херсонської області базувалася на створенні здоров'язберігаючого та здоров'яформуючого середовища, формування у школярів моральних якостей

IV. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

на основі загальнолюдських й олімпійських цінностей. Під час проведення експерименту була сконцентрована увага на впровадженні олімпійської освіти через інтернет-технології, контекстну форму викладання питань олімпійської освіти, впровадження спецкурсу «Основи олімпійських знань», фізкультурно-спортивну діяльність із використанням олімпійської символіки й атрибутики.

До пріоритетних напрямів виховної роботи колегіуму «Берегиня» м. Черкаси необхідно віднести: створення умов для соціалізації учнів, формування їх як особистості; виховання свідомого громадянина України, який поважає історичне минуле свого народу, толерантності стосовного до культурного й національного надбання інших народів; розвиток творчої особистості, здатної до самореалізації й удосконалювання; організацію виховного простору, використовуючи діяльність органів учнівського самоврядування.

Педагогічний експеримент проводився на базі шести навчальних закладів: трьох контрольних (загальноосвітня школа № 20 м. Київ; гімназії № 9 м. Черкаси; загальноосвітня школа № 2 с. Володарка, Київська обл.) і трьох експериментальних (загальноосвітня школа № 78 м. Київ; колегіум «Берегиня» м. Черкаси; загальноосвітня школа 1-3 ст. с. Козачі Лагері, Херсонська обл. Усього взяло участь в експерименті 211 учнів 10 - 11 класів.

З метою встановлення ефективності запропонованої моделі формування ціннісних орієнтацій школярів був проведений формуючий експеримент, ефективність якого перевірялася за методикою оцінки цінностей М. Рокіча. Методика передбачала ранжирування від одного (найбільш значущої) до вісімнадцяти (менш значущої) *термінальних* (1 – активність, 2 – мудрість, 3 – здоров'я, 4 – цікава робота, 5 – краса природи, 6 – любов, 7 – матеріальні блага, 8 – друзі, 9 – визнання, 10 – пізнання, 11 – продуктивне життя, 12 – розвиток, 13 – розваги, 14 – воля, 15 – сімейне життя, 16 – щастя інших, 17 – творчість, 18 – впевненість у собі) і *інструментальних цінностей* (1 – акуратність, 2 – вихованість, 3 – високі запиту, 4 – життєрадісність, 5 – ретельність, 6 – незалежність, 7 – непримиренність, 8 – освіченість, 9 – відповідальність, 10 – раціоналізм, 11 – самоконтроль, 12 – сміливість, 13 – воля, 14 – терпимість, 15 – широта поглядів, 16 - чесність, 17 - ефективність, 18 - чуйність).

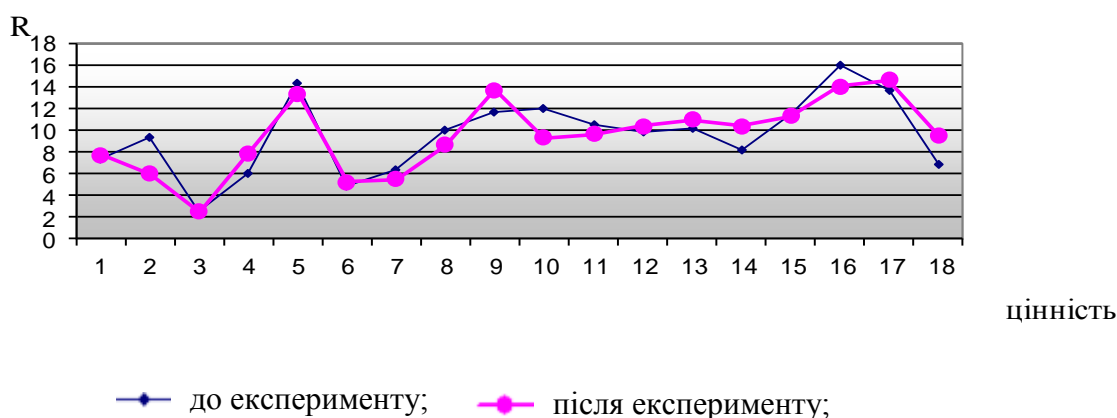


Рис. 2. Ієрархія термінальних ціннісних орієнтацій учнів контрольних груп до й після експерименту, (n=106)

В результаті експерименту виявлені значні розбіжності ціннісних орієнтацій у школярів контрольних (КГ) й експериментальних (ЕГ) груп.

IV. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

Зіставлення результатів представників КГ показало, що після експерименту відсутніх зрушень у системі термінальних цінностей не відбулося (рис. 2).

Оцінюючи, якою мірою на систему ціннісних орієнтацій впливає олімпійська освіта, ми виявили статистично значимі зміни ($p < 0,01$), зокрема підвищилась така цінність як розвиток, що має на увазі роботу над собою, постійне фізичне й духовне вдосконалювання, а також щастя інших, турбота про добробут, розвиток й удосконалювання інших людей, усього народу й людства в цілому, і в ой же час значно статистично достовірно ($p < 0,01$) знизилася значимість таких цінностей як матеріальні блага й розваги (рис.3).

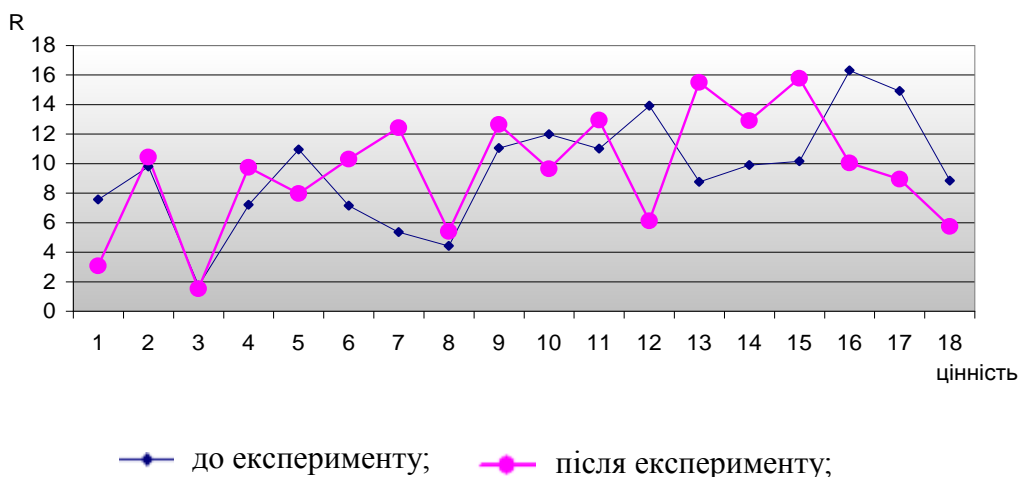


Рис. 3. Ієрархія термінальних ціннісних орієнтацій учнів експериментальних груп до й після експерименту ($n=105$)

Відповідно до отриманих результатів, учасники КГ після експерименту практично не змінили ранг своїх інструментальних ціннісних орієнтацій. У школярів цієї групи переважали такі якості як акуратність, вихованість і самоконтроль. Однак помітно знизилася така цінність як освіченість і незалежність, здатність діяти самостійно, рішуче (рис. 4).

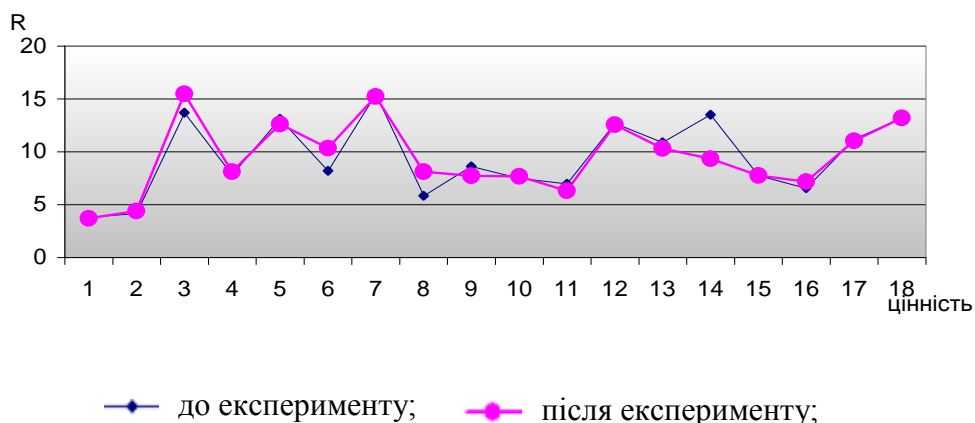


Рис. 4. Ієрархія інструментальних ціннісних орієнтацій учнів контрольних груп до й після експерименту ($n=106$)

Проте, в учасників експериментальної групи по завершенню експерименту спостерігалися значні зміни в сфері інструментальних цінностей. Зокрема підвищився середній ранг таких цінностей як освіченість, терпимість до поглядів інших, широта поглядів. Поряд із цим, підвищилася усвідомлення

IV. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

важливості таких якостей як уміння зрозуміти чужу точку зору, поважати інші смаки, звичаї, звички (рис. 5).

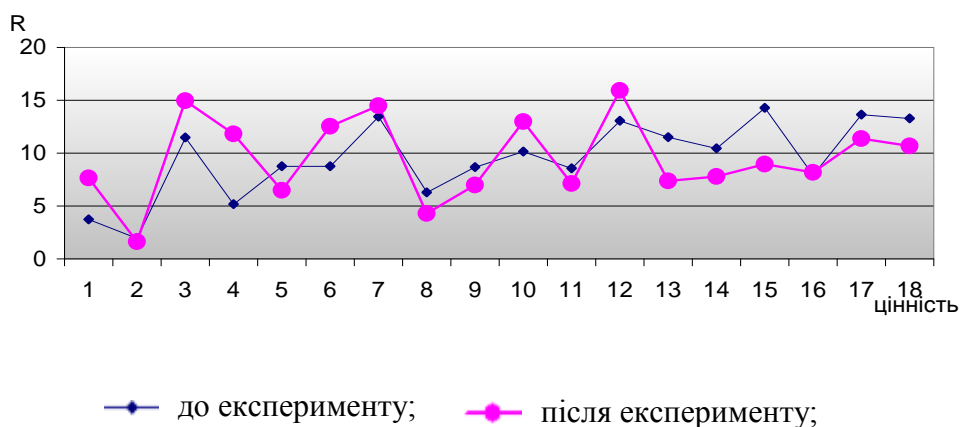


Рис. 5. Ієрархія інструментальних ціннісних орієнтацій учнів експериментальних груп до й після експерименту (n=105)

Таким чином, виходячи з результатів експериментальної діяльності, у учасників експериментальних груп відбулися позитивні зміни в сфері ціннісних орієнтацій. При цьому в представників контрольних груп таких змін не спостерігалось. Все це вказує на ефективність запропонованої технології в питанні виховання підростаючого покоління.

Висновки.

У процесі проведення досліджень була розроблена й реалізована модель формування ціннісних орієнтацій школярів в процесі олімпійської освіти.

Формування ціннісних орієнтацій учнів старшого шкільного віку в процесі інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховну роботу загальноосвітнього навчального закладу відбувалась декількома шляхами: у процесі викладання загальноосвітніх предметів; шляхом викладання спецкурсу «Основи олімпійських знань»; в процесі позаурочної й позашкільної роботи.

Формування ціннісних орієнтацій учнів старшого шкільного віку в умовах реалізації олімпійської освіти в процесі навчально-виховної роботи загальноосвітнього навчального закладу може мати різні форми, але в строгому дотриманні основних напрямків роботи – пізнавального (формування знань), мотиваційного (формування мотивацій) і практичного (формування вмінь і навичок для практичного освоєння принципів і цінностей олімпізма).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бубка С. История развития, современное состояние и место олимпийского спорта в обществе / С. Бубка. - К.: Олімпійська література, 2013. – 238 с.
2. Булатова М. Система олимпийского образования в Украине / М. Булатова // Вестник РМОУ. – 2013. – №2 – 3. – С. 52 – 57.
3. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. / В.М. Єрмолова. – К., 2011. – 335 с.
4. Кобринский М.Е., Гуслистова И.И. Ценностно-мотивационный аспект олимпийского образования / М.Е. Кобринский, И.И. Гуслистова // Мир спорта. – 2005. – № 3 (20). – С. 82 – 87.
5. Олимпийский спорт. Учебник: в 2 т. Т. 2 / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; ред. В. Н. Платонов. – Киев : Олимпийская литература, 2009. – 736 с.

IV. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

6. Щербашин Я.С. Олімпійська освіта в системі виховання дітей та молоді / Я.С. Щербашин // Теорія та методика фізичного виховання. – 2009. – №2. – С. 42–46.
7. Naul R. Olympic Education. Oxford: Meyer & Meyer (UK) Ltd, 2008. – 188 с.
8. Parry, J. (1998), Physical Education as Olympic Education. European Physical Education Review 4 (2), pp.153-167.
9. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України № 344/2013 від 25 червня 2013 року: [Електронний ресурс]: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>

АНОТАЦІЇ

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Яків Щербашин

Національний університет фізичного виховання й спорту України

Розглянута роль олімпійської освіти у вихованні підростаючого покоління. Запропонована й апробована модель формування ціннісних орієнтацій школярів у процесі олімпійської освіти.

Ключові слова: школярі, олімпійська освіта, ціннісні орієнтації.

ФОРМИРОВАНИЕ ГУМАНИСТИЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ В ШКОЛЬНИКОВ В ПРОЦЕССЕ РЕАЛИЗАЦИИ ОЛИМПЕЙСКОЙ ОБРАЗОВАНИЯ

Яков Щербашин

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Рассмотрена роль олимпийского образования в воспитании подрастающего поколения. Предложена и апробирована модель формирования ценностных ориентаций школьников в процессе олимпийского образования.

Ключевые слова: школьники, олимпийское образование, ценностные ориентации.

FORMATION HUMANISTIC VALUES IN SCHOOLCHILDREN IN THE IMPLEMENTATION OF OLYMPIC EDUCATION

Yakov Scherbashyn

National University of Physical Education and Sport of Ukraine

The role of the olympic education in rising generation education is considered. The model of formation of valuable orientations of school children in the course of the olympic education is offered and approved.

Key words: school child, olympic education, valuable orientations.